

עונג שבת (12)

נמשלו ישראל לתפוח

דא היא סעודתא דחקל תפוחין קדישין

בטעם הדבר שסעודת שבת נקראת "חקל תפוחין קדישין". דרש החידושי הרי"ם על פי האמור בגמרא (שבת פח.): למה נמשלו ישראל לתפוח? מה תפוח פרי קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע. והנה כאשר אמרו ישראל: "נעשה ונשמע", זכו לשני כתרים, ואילו בחטא העגל ניטלו הדברים מעליהם. ומובא בשם האר"י ז"ל, כי בשבת מחזירים לכלל ישראל הכתרים שניטלו מעליהם. לפיכך קרויה השבת "חקל תפוחין קדישין", זכר לשני הכתרים של נעשה ונשמע, שבעטיה של אמירה זו נמשלו ישראל לתפוח. ויש דורשים על כך את הפסוק בשיר השירים (ח,ה): "תחת התפוח עוררתיך", היינו שבסעודה זו זוכים להתעוררות גדולה.

ומתוך האור שבת קודש

פִּי אוֹת הוּא פִּינִי וּבִינִיכֶם לְדִתִּיכֶם לְדַעַת פִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם (שמות כי תשא לא, יג)

אמר הקב"ה למשה, משה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, ואני מבקשה ליתנה לישראל (שבת י.). כתב המלבי"ם: רצה לומר, תענוגי העולם הבא, אי אפשר שישגי האדם בחיים, כי בעוד הנפש קשורה בחומר, ועל כן החריש בתורה מיעודי עולם הבא כי הוא נמנע ההשגה בחיי הגוף, אולם שבת הוא אחד משישים מעולם הבא, לכן נתן להם מצות שבת, שמן עונג שבת ישיגו טעם מעניני עולם הבא. וזה שאמר "משה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה", שהוא שכר עולם הבא שנקרא שבת הגדול ויום שכולו שבת, שהיא מתנה טובה והיא בבית גנזי, שאי אפשר שירגיש אותו האדם בחייו, "ואני מבקשה ליתנה לישראל", שהם השבת הגנוז הזה לעולם הבא, ואני רוצה להודיעם מעט ממנו בעולם הזה, שזה על ידי מצות שבת, שעל ידה נרגיש תענוגי העולם הבא. וזה שאמר "לְדַעַת פִּי אֲנִי ה' מְקַדְּשְׁכֶם", מה שיקדש אתכם בעולם להיות מן הקדושים הנצחיים העומדים לפניו תדעו ותשיגו בעולם הזה על ידי מצות שבת.

רב רובין זצ"ל בספר "טללי אורות" (כי תשא)

וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַשַּׁבָּת (שמות, כי תשא, לא, יד)

כתב בעל ה"להורות נתן" ושמרתם מלשון "ואביו שמר את הדבר" שיחכה וימתין, וכן כאן שיחכה וימתין לכניסת שבת קודש כדקיי"ל שצריך להוסיף מחול על הקודש. ועל פי זה פירש מה שכתב המג"א (או"ח סי'

רס"ט) בשם ספר "מטה משה" דבלייל שבת אומרים "וינוחו בה", וביום שבת "וינוחו בו", ובמנחה "וינוחו במ", ויש להבין השינוי. וכתב לבאר דשבת היא לפעמים לשון זכר ולפעמים לשון נקבה, וזכר הוא משפיע ונקבה היא המקבל. והנה שבת קבוע וקיים והוא בבחינת זכר שהוא הנותן את הקדושה אולם זה רק בעצומו של השבת, אבל התוספת מלפניה ולאחריה מקדשים ישראל והם הנותנים לה קדושה, ממילא השבת היא גם בבחינת מקבל. ועל כן בליל שבת שאז מקדימין לקבל שבת מבעוד יום, וכענין רב צלי של שבת בערב שבת (ברכות כז:), וע"כ אומרים "וינוחו בה", להורות שאז השבת היא בבחינת מקבל, כי ישראל קדושה בתוספת, וביום השבת שהוא עיצומו של יום אומרים "וינוחו בו" שאז השבת בבחינת זכר המשפיע את הקדושה, ובמנחה יש בה תרתי הן בחינת זכר מעיצומו של יום והן בחינת נקבה שהיא התוספת שמוסיפין ביציאתו ועל כן אומרים "וינוחו במ" הן זכר והן נקבה.

להתעורר באהבתך "שמות, כי תשא"

עבודת היום: זכירת השבת

יש לברר: מה עושים בשבת? התורה אומרת לנו מה לעשות: "זכור את יום השבת לקדשו" (שמות כ, ז). מה עושים בר"ה? הדבר הראשון שצריך לעשות בר"ה, לדעת שהיום ר"ה. תארו לעצמכם יהודי באמצע הדרך שנזכר שעוד מעט השקיעה, הוא עוצר בצד ומתפלל מנחה. הוא איננו מרוכז כל כך, כי עוברות שם הרבה מכוניות וגם התינוק בוכה ברכב... כשהוא מסיים להתפלל ומביט על מה שהיה, הוא אומר לעצמו: "נו זו איננה תפילה המנחה הטובה ביותר שהתפללתי בימי חיי, אך היא גם לא האחרונה, מחר יש עוד תפילת מנחה בעז"ה, והיא כבר תהיה מצויינת". אך נצייר לעצמנו שביום כיפור, כשמגיעה עת המנחה, ואדם עייף וחלש מהצום, הוא אומר לעצמו: "אם לא אצליח להתפלל מנחה היום, אתפלל מחר" לא ולא! היום יש בידו אפשרות לומר "על חטא", מחר הוא כבר יהיה עסוק בבניית הסוכה.

כאשר מתאר השו"ע את השבת, היסוד שהוא מזכיר בענין זה, הוא הבטחון: "מצוה שלא יחשוב בהם בעסקיו כלל ויהא בעיניו כאילו כל מלאכתו עשויה" (סי' שו"ס"ה). בשבת אדם עוזב את עסקיו ואינו דואג כלל מהיכן תבוא פרנסתו. בשבת גם לא קוראים דברי חול, מדוע? התשובה פשוטה: תארו לעצמכם שההורים הגיעו ממרחקים לבקר, ואדם עוזב אותם ויושב וקורא עיתון. אסור לבשל בשבת, לאפות עוגה. מדוע? תארו

המנורה עכ"ל ובפסקי תשובות (אות ז') כתב, ונהגו צדיקי הדורות מתלמידי הבעש"ט לקרות את פרשת הנשיאים בכל יום מתוך ספר תורה ולא חששו משום טלטול ס"ת שלא לצורך, שכן מצינו מהרדב"ז והאר"י ז"ל (בבה"ט סי' רפ"ה סק"א) שהיו מעבירין הפרשה שמו"ת מתוך ספר תורה, ויש שכתבו שאין לקרות מתוך ס"ת אלא מתוך חומש, כי יש איסור לקרות בס"ת בלי ברכה. יש בתי כנסיות בירושלים הנוהגים להתחיל ברכ"ח ניסן את פרשת הנשיאים מברכת כהנים, ויש לזה סמך עפ"י הגמרא (שבת פז:): שר"ח ניסן היה ראשון לכהונה וכו' ראשון לברך את ישראל ופירש"י ברכת כהנים.

פסקי תשובות חלק ה'

פתגם: ואהבת לרעך, גם אם הוא לא כמוך

"ספר שמחלה"

חקירה: חדש: איסור תמיד, ורק העומר מתירו, איסור גופו גרם לו, או שכל איסורו הוא רק משום שצריך לחכות עד העומר, וע"י העומר מסתלק ממילא איסורו, איסור דבר אחר גרם לו. (נרדכי משה דרך הקודש א-ב, בית מתתיהו וזבים ל-ה: מחלוקת אמוראים)

ספר "קובץ יסודות וחקירות"

סיפור: למדן עם הארץ

עם הארץ מופלג התיימר להיות למדן בקי בהלכה, ואהב תמיד לחוות דעתו בכל מיני סוגיות הלכתיות. פעם אחת נטפל אותו למדן לרב דמתא והציק לו בענין מסויים, כשהוא מתאמץ להפגין את "ידענותו" הרבה. נענה הרב ואמר לו: מובא בגמרא פסחים, שעם הארץ אסור לו לאכול בשר, ונשאלת השאלה, הכיצד עמי הארצות בימינו עוברים על איסור זה שאוכלים בשר? אלא יש לתרץ, שאין הם יודעים הלכה זו ולכן אינם נזהרים בה, אך עתה עולה קושייה אחרת: אילו ידעו את ההלכה הזאת, הרי לא היו עוד בחזקת עם הארץ והיו מותרים באכילת בשר? אלא מכאן אנו למדים, שלפעמים יש מי שיודע הלכה ובכל זאת איננו אלא עם הארץ.

ספר "חד וחלק" חלק ג'

שבת שלום!

יוצא לאור לרפואה שלימה של ג'ינט מסעודה בת ג'ולי יעל, רפאל יהודה בן מלכה, בנימין יעקב בן זוהרית רות, אליהו בן מרים, שלמה בן מרים, דניאל בן רחל, דינה בת מרים.

לעצמכם את אותה דוגמא, שההורים הגיעו לבקר, ואבא שאל: היכן רחל? היא במטבח אופה עוגה, עונה חתנו, והוא אומר: לא הגעתי הנה כדי לאכול עוגה, באתי כדי לשבת אתכם ולשוחח. שבו אתי כאן ונהנה האחד מהשני. זה מה שהשי"ת רוצה מאתנו בשבת. אם הכנתם את המטעמים לפני השבת, נאכל אותם ביחד. אך אם לא הכנתם, זה לא הזמן להכין, עכשיו יושבים ליד אותו שולחן, מדברים דברי תורה ונהנים איש מרעהו. בשבת נמצאים אנו במחיצתו של הקב"ה, וידועים דברי הירושלמי (שבת פרק טו ה"ג) **"מדוחק התירו לשאול שלום בשבת"**. מדוע? כי כשנמצאים במחיצתו של המלך מלכי המלכים הקב"ה לא שואלים בשלום אדם. כצד יוצרים זאת? אין צורך ליצור, רק לזכור שהיום שבת, לא לקלקל, לא לשכוח. השולחן צריך להיות שולחן של שבת. ולדעת מי יושב ליד שולחן זה: **"אתקינו סעודתא דמהימנותא, דא היא סעודתא דעתיקא קדישא"** זהו שולחנו של הקב"ה. וזהו הציפייה שלנו משבת. השגת בהירות במציאותו הפשוטה של הבורא יתברך. אמונה, בטחון, אהבה, יראה, כל השייכות לה' נמצאת בהישג יד בשבת. לכן היא מקור הברכה.

נפש שמשון "שבת קודש" מאת הרב פינקוס זצ"ל

ברכת הבנים בשבת

בענין המנהג לברך הבנים בליל שבת, כתב רבי יעקב עמדין זצ"ל בסידור "בית יעקב" בזה הלשון: מנהג ישראל לברך הילדים בליל שבת אחר התפילה או בכניסה לבית, שאז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים ביחוד, שאין בכוחם להמשיך שפע במעשיהם, והגדול אמצעי משובח הוא, יורד הוא וחל ונאחז ביותר בקטנים שעדיין לא טעמו טעם חטא, ועל ידם הוא מתפשט יותר, אבל גם הבנים הגדולים מקבלים ברכה מאבותיהם ונכון הוא. ומניחים ב' ידיהם על ראשיהם, כמו שמצינו אצל כל המברכים, בדרך שנהג משה ע"ה עין יפה, כך ראוי למברך לעולם, כי טוב עין הוא יברך, וכן כהנים בברכת כהנים בב' ידיהם, וכן מצינו במלאכים בליל שבת, שאמרו חז"ל שמניחין ידיהם על ראש של אדם כשמברכין אותו, כך מנהג אבי מורי ז"ל, ולא כחסרי דעת שחושבים שיש קפידה לברך דוקא ביד אחת, וסוד הידים לברכה גדול. ואומרים: **"ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה"** גם **"יברכך ה' וישמרך וכו'"**, וכל אחד יוכל להוסיף ברכה משלו כפי צחות לשונו עכ"ל. אמנם עיין בבאור הלכה (סי' קכח), וכמו כן ידוע בשם הגר"א שהיה מברך רק בידו האחת.

ומתוך האור "שבת קודש"

הלכה: קריאת פרשת הנשיאים בתחילת חודש ניסן

כתב המ"ב (סי' תכט סק"ח), וטוב לקרות בניסן בכל יום הנשיא שלו וביום י"ג פרשת בהעלותך עד כן עשה את